

סודו של רשב"י

הארכיטקטורה של הרדיקליות: מאידיאליזם שורף לסובלימציה וחמלה אנושית.

ניתוח פילוסופי-קיומי של אבי תורת הסוד ומפגשו עם המציאות האנושית.

האיש שכולו סוד: האוטופיה כמציאות

- התכחשות לריאליה:
דחייה מוחלטת של הרוטינה הקיומית
(‘אפשר אדם חורש בשעת חרישה...
תורה מה תהא עליה?!’).

- פטור מהמעטפת הפורמלית:
שחרור מחובת קריאת שמע ותפילה
בזמנה – הוויה של דבקות
באידאה האלוהית.

דריש טעמא דקרא – החיפוש אחר
נקודת ה'אין' הסיבתית-פנימית
שקודמת להויה.

- מונופול ה'כוונה': עשייה
חסרת פשר ללא הכוונה
הפנימית (פטור על 'דבר
שאינו מתכוון').

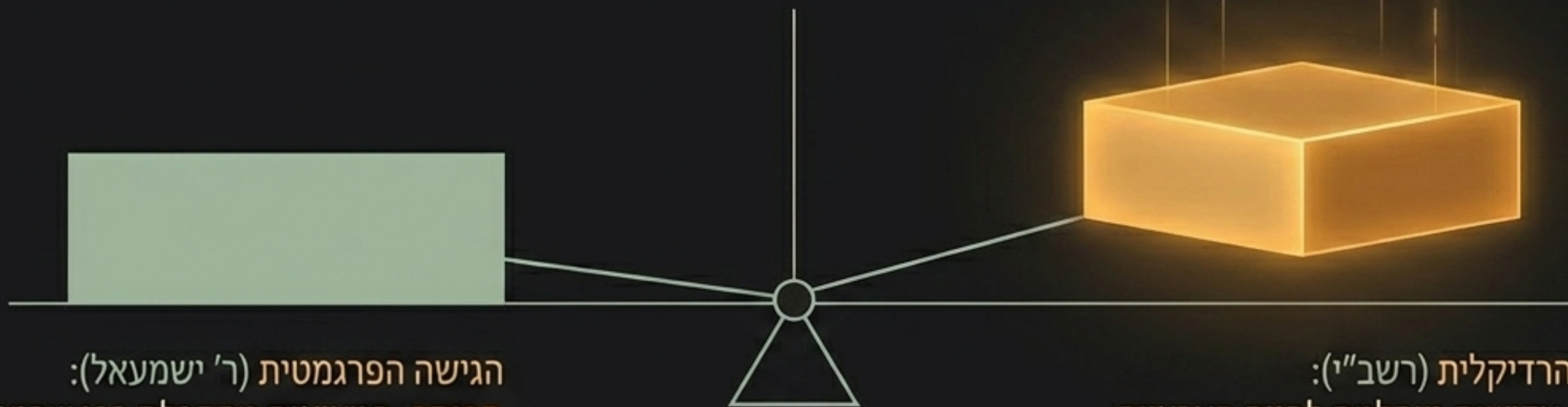
רבי עקיבא נכנס ויצא מן הפרדס
רשב"י נכנס לפרדס – ונשאר
ספון שם עד יומו האחרון.

ההתנגשות הקוסמית: תורת הפנימיות מול האימפריה של ה'חוץ'

גזירת הגלות אינה רק פוליטית, אלא פילוסופית. אין לאנשי הסוד מקין לאנשי הסוד מקום במרחב הנורמטיבי של ציביליזציה שכזו.

המחלוקת על המציאות: ר' ישמעאל מול רשב"י

הגישה הפרגמטית (ר' ישמעאל):

- תפיסה: המציאות מתקבלת כפי שהיא ("וחי בהם").
- תפקיד התורה: כלי לחיים שלמים, תיקון מוסרי וניהול חברתי.
- קיום: תורה דרך ארץ.

הגישה הרדיקלית (רשב"י):

- תפיסה: אדישות מוחלטת לחיים הארציים.
- תפקיד החיים: 'היכי תמצי' (פלטפורמה בלבד) המוקדשת כולה להתמסרות תורנית בלתי מוגבלת.
- קיום: 'תורתו אומנתו' – התורה כטריטוריה טרנסצנדנטית עצמאית.

פרדוקס ה'בטלנים' – תלמידי החכמים מבטלים את המעשה למען אידיאה מוחלטת ('הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם – לא שבקת חיים לכל בריה').

המערה כמעבדה הרמטית

הבריחה אל המערה היא תמצית גזירת הגלות – התכנסות פנימה למרחב על טהרת הכוונה.

ניתוק: 12 שנים של נתק מוחלט
מציביליזציה ומגע אנושי.

ניתוק: 12 שנים של נתק מוחלט
מציביליזציה ומגע אנושי.

הקצנה: התעצמות ההתכחשות
לממד הריאלי עד הקניחינים
עד לנקודת אל-חזור.

זיקוק: תנאי קיום על-אנושיים
המייצרים התלונתים המייצרים
פוריות מחשבתית נסית.

גיבוש: יצירת התשתית ההגותית
האולטימטיבית של תורת הקבלה.

היציאה הראשונה: האש השורפת של האמת המוחלטת

◀ **אמת לא מרוסנת:** יציאה אל מציאות אקזוטריה שאינה מסוגלת להכיל אמת מטא-פיזית פונדמנטליסטית וכאוטית.

◀ **שלילה גורפת:** 'כל מקום שנותנין עיניהן – מיד נשרף'. חוסר היכולת לשאת את האפרוריות המכאנית של חיי היום-יום.

◀ **הגזירה האלוהית:** 'חזרו למערתכם!' – האבחנה האלוהית שעולם המעשה זקוק להגנה מפני יסודות ספונים שטרם עברו ויסות. האמת הטהורה מסוכנת לקיום הפשוט.

היציאה השנייה ונקודת ההשקה: הוויסות

רשב"י ובנו פוגשים זקן האץ עם שני הדסים לפנות ערב שבת.

כוונה (האור הענברי):
שביתה, תכלית, מטא-פיזיקה, 'כבוד שבת'.

פעולה (הקו הירוק):
ריצה, חומר, הדסים, חיי שעה.

ההשקה (נקודת הזהב): השבת הופכת לגשר.
פעולה רוטינית מתמלאת בזיקה אל התכלית.

התיקון – הוויית הפלא מצליחה להתכתב עם העולם הרוטיני דרך השבת.
המציאות האפרורית מקבלת חסינות מאש הקנאות.

דוקטרינה של יחידים: מודל חברתי אקסקלוסיבי

- האינדיפרנטיות כלפי העולם הארצי אינה מודל להמונים. הניסיון ליישמה בהיקף רחב נכשל אמפירית.
- "ראיתי בני עלייה והן מועטים... אם שניים הם - אני ובני הם."

בעיית ההכרה:

מי מסוגל לזהות גדלות כה נסתרת? רק מי שיצק את הדפוס.

"דיך שאני ובוראך מכירין כוחך" - רק רבי עקיבא והאל יכולים לאמוד את סוד אישיותו, כיוון שאין לה ביטוי בפרמטרים של ה'חוץ'.

"לאו כל מוחא סביל דא".

ההבטחה שבנסתר: גאולה מתוך האפרוריות

הקשר קוסמי

הקשר קוסמי

העניקה לדורות של יהודים רצף קוסמי עמוק בתוך הייאוש של הגלות החשוכה.

משמעות המעשה הדתי

משמעות המעשה הדתי

הפכה את הרוטינה הדתית לחוויה מיסטית פרקטית של 'תיקון' אקטיבי של הבריאה (בעיקר מהמאה ה-17 ודרך החסידות).

תקווה היסטורית

תקווה היסטורית

יומרנות נועזת לגאולה פוליטית ורוחנית. "בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי... יפקון ביה מן גלותא ברחמים".

נקודת השבירה: כשהסוד פורץ את גבולות המציאות

אזוטרי

סוד שמור ליחידים
(בני עלייה).

זליגה

ביטול האתיקה הפורמלית-הלכתית
לטובת 'פנימיות מתפרצת'.
האוטופיה מתערבבת עם ההווה.

קריסה אנטינומית

סיאוב מוסרי ועיוות משיחי.
שבירת הכלים.

סכנה היסטורית:

- בר כוכבא מתחלף בבר כוזיבא (המרחק השברירי בין שמגגב טרגי לקטסטרופה).
- שבתאי צבי ויעקב פרנק – מודלים של אליטיזם אזוטרי שהפך להרס היסטורי, ציבורי ומוסרי.

מבחן המציאות של ר' אלעזר: הפגיעה

הקונפליקט: האליטיזם של עולם הסוד גוזר לא פעם אדישות חברתית ואובדן רגישות אנושית.

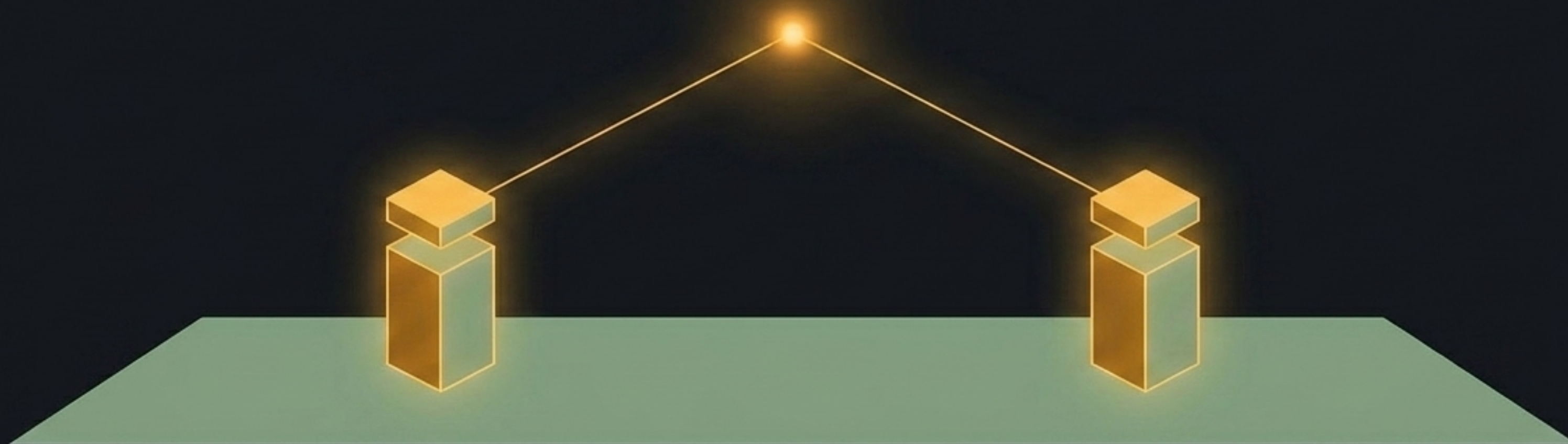

שלב 1: היציאה מבית המדרש

- **רקע:** ר' אלעזר מגיע ספוג בחוויית ההגות הרדיקלית של אביו. התורה מנותקת מהחיים.
- **יהירות האינטלקט:** "דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה".
- **המפגש עם ה'חוץ':** נזדמן לו אדם מכוער. ר' אלעזר אינו רואה את האדם, אלא את הפגם במציאות. "שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?"

פירוק ההיררכיה: 'לך לאומן שעשאני'

1. התגובה המפרקת:

"לך ואמור לאומן שעשאני כמה
מכוער כלי זה שעשית."

2. התובנה של ר' אלעזר:

ברגע זה, נופלת ההכרה שתורת הסוד
אינה פוטרת את הלומד מאנושיות.
שני בני האדם – יושב בית המדרש
והאדם ה'מכוער' – הם כלים שווים תחת
ידי האומן (האל).

3. ההתבטלות:

הירידה מהחמור הפיזי
והמטאפורי – בקשת מחילה ממי
שקודם לא נספר כראוי ליחס.

משוואת המחילה והנוגדן הקהילתי

הנוגדן המוסרי

מחילה היא חמלה. זהו המנגנון הפרגמטי המאפשר לאנשים פגומים לקיים חברה משותפת, בניגוד למידת הדין ה'שורפת' של תורת הסוד.

הדרישה הקהילתית

בני העיר דורשים מחילה, לא עבור ר' אלעזר, אלא עבור עצמם ('בשבילכם הריני מוחל לו').

מחל (מחילה) = ח מל (חמלה)

פסק הדין החברתי

"אם זה רבי - אל ירבו כמותו בישראל."
הקהילה מעדיפה פחות אינטלקטואלים דגולים אם המחיר הוא עיוורון מוסרי. תכלית התורה היא פיתוח רגישות, לא ניתוק.

הסינתזה האולטימטיבית: הרך מול הקשה

קשה כארז:

הקשיחות הנון-קונפורמיסטית, ההתבצרות במטא-פיזיקה השלמה והקיצונית. זוהי האש השורפת מן המערה שהובילה לפגיעה בזולת.

רך כקנה:

הגמישות, זהכלה והסובלימציה. היכולת לכופף את האידיאל המוחלט כדי להכיל את חולשות המציאות והאדם.

השורה התחתונה: רק הקנה הרך והגמיש מקבל את הזכות ('קולמוס') לכתוב את ספרי התורה. מי שלוקה ביכולת להיות פרגמטי ורגיש להוויה האנושית, מנוע מלשרטט את אותיות הקודש.

מורשת רשב"י: מניתוק שורף להכלה אנושית

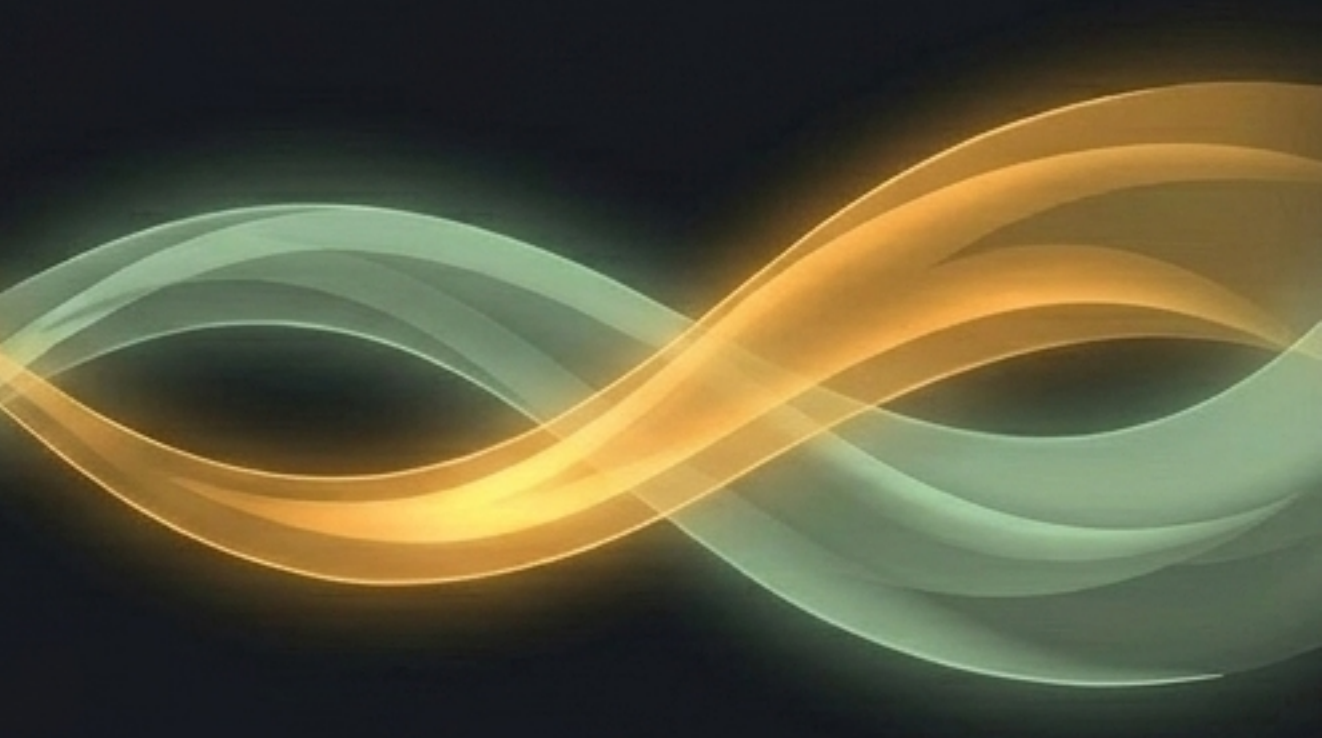
התזה (האידיאל)

בריחה פוודמנטליסטית
למערה ושלילת העולם.

האנטיתזה (המשבר)

שריפת המציאות, יהירות
אינטלקטואלית, וסכנת
קריסת הגבולות.

הסינתזה (התיקון)

בחירה מודעת בחמלה וברכות
(הקנה) ככלי היחיד להעברת
התורה.

המהפך הרדיקלי ביותר של בית המדרש הזה לא התרחש במערה מול מלאכים, אלא בשפת הנהר, מול האדם הפשוט והמכוער. המפגש שבו האידיאליסט למד להיות אנושי.